

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ГЕОДЕЗИЯТА У НАС (ЖИВЕЕМ И РАБОТИМ В УНИКАЛНИ ВРЕМЕНА)

**Д-Р ИНЖ. ИВАН КАЛЧЕВ, ИНЖ. ЦВЕТЕН БОЕВ
СЪЮЗ НА ГЕОДЕЗИСТИТЕ И ЗЕМЕУСТРОИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ**

Предварително би трябвало да поднесем нашите извинения, че именно по време на традиционния международен симпозиум на СГЗБ с основна тема „СЪВРЕМЕННИ ТЕХНОЛОГИИ, ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАКТИКА В ГЕОДЕЗИЯТА“ ще коментираме липсата на тенденции за прилагането на съвременни технологии, както и някои негативни аспекти в образованието и геодезическата практика в България. Това обаче е констатираното настоящо състояние на сектора у нас, а нашата цел е да се опитваме да предизвикваме дискусии, да генерираме мнения и предложения за промяна.

I. СЪВРЕМЕННИТЕ ГЕОДЕЗИЧЕСКИ ТЕХНОЛОГИИ И ТЯХНОТО ПРИЛОЖЕНИЕ У НАС

Намаляването на участието на човека, посредством използване на нови технологии е един от начините за повишаване на качеството и намаляване на цената във всеки бранш. „Събирането на данни“ е една от фазите на геодезическото производство, в която развитието и прилагането на иновативни технологии действително позволяват човешкото участие да се минимизира и да се постигне по-висока ефективност в най-скъпата част от технологичния ред за получаване на геодезическите продукти.

На практика обаче у нас все още се гледа с недоверие на всякакви други начини и технологии на заснемане/набиране на данни за геодезически и кадастрални цели освен посредством тотална станция или ГНСС. Нещо повече нормативната уредба за кадастъра е направена така, че на всичко друго да се гледа с недобро око, което поражда „технологични окови“ пред опитите за внедряване на нови технологии и методи в производството. Уточняваме „за кадастъра“ защото в тази част от нашата практика има някаква нормативна уредба, колкото и да е пълна с противоречия и да дава възможност за тълкуване. За всички други аспекти на геодезическата професия освен кадастъра дори и не може да се каже, че има наченки на съвременна нормативна уредба. Напротив - наличната нормативната уредба освен, че има много несъвършенства, в много случаи въобще отсъства в редица направления, а ако ги има нормативните документи могат да се оценят като архаични.

За жалост тоталната комерсиализация у повечето колеги, за сметка на професионализма, убива още в зародиш дори и малкото опити за внедряване и използване на новости. Добрите намерения не могат да компенсират лошото изпълнение и се получава така, че още при първите опити за използване на иновативни технологии се бърза да се слагат етикети: „за кадастър и геодезия – не става“! Защо толкова бързо, в повечето случаи още при първите опити, отричаме новостите?!? В действителност това, което за нас са новости, работи добре и се прилага вече доста години в Европа и по Света и то именно за такива цели и задачи, като геодезия и кадастър. Става дума, най-вече, за дистанционните методи за събиране на данни, които с навлизането през последните години на безпилотните летателни системи и все по-модерни сензори (камери, LiDAR скенери) са все по-достъпни за все по-широк кръг заинтересовани. Тук проблема се крие както в липсата на добре подготвени специалисти, които да използват технологиите, така и в нормативната уредба, която да го позволява. Примери могат да се посочат и извън „актуалния“

кадастър – виждаме колко нови, огромни сгради и инженерни съоръжения се строят навсякъде в София, а и в други градове. Да сте чули или видели, за тези сгради да има проекти за следене на деформации? Да сте чули за използване на някакви нови геодезически технологии или нова геодезическа апаратура по време на строителството? А да сте чули някой да контролира кой, как и с какви инструменти извършва тези геодезически работи по време на строителството?

За съжаление се налага извода, че в България (страна-член на Европейския съюз) използването на нови технологии в геодезическата практика не се поощрява от нормативната уредба, трудно се приема от администрацията и работещите в сектора и не носи никакви предимства на опитващите се да ги прилагат в производството!

На този фон можем да отбележим, че по отношение на технологиите в геодезическото производство нашият Съюз прави немалко усилия за популяризиране на иновациите, обстойното представяне на съвременните геопространствени технологии и приложението им. Примери за това са както организирането на настоящият симпозиум, така и печатните издания на СГЗБ - научно-техническото списание „Геодезия, картография и земеустройство“ и поредицата специализирана техническа литература, която е едно от малките примери за полезно систематизиране и комплексно представяне на геодезическите технологии у нас.

II. ПРОБЛЕМИ НА КАЧЕСТВОТО НА ГЕОДЕЗИЧЕСКОТО ПРОИЗВОДСТВО У НАС

Когато говорим за качество, може би на първо място трябва да поставим качеството на обслужване на клиентите! Това се отнася не само за АГКК и СГКК, а и за всички нас, защото НИЕ РАБОТИМ В СФЕРАТА НА УСЛУГИТЕ! Качественото обслужване на клиентите обхваща не само качествен геодезически продукт, а и добри и коректни професионални съвети и обяснения към клиентите.

Известно е, че качеството (на каквото и да е) е в пряка зависимост от качеството на кадрите, заети в съответната сфера! А „качеството“ на геодезическите кадри у нас може да се оцени като незадоволително, защото подготовката им не кореспондира с очакванията и предизвикателството на момента и постиженията на съвременните технологии! Това неминуемо се отразява и на цените на геодезическите дейности – нима ако имаше добре подготвени кадри пределните цени на обществените поръчки щяха да паднат 4-5 пъти за 10 години?!?

Виновни за това състояние сме всички в отрасъла:

- Държавната администрация в лицето на МРРБ и АГКК (а защо да пропускаме ресорния зам.-министър, към който имахме определено по-големи очаквания и съветника на министъра) - заради недомислените действия в областта на подготовката на нормативната уредба, липсата на ефикасен и ефективен контрол, нежеланието за провеждане на открит диалог с неправителствените организации, липсата на желание за разчупване на модела установен преди 18 години и непроменян до сега;

- Геодезическите факултети на университетите, в които се подготвят бъдещите кадри в бранша - заради това, че са се вгълбили в собствените си проблеми за оцеляване и добруване на преподавателите, които в много случаи отдавна са се откъснали от реалността на практиката. В същото време във всяка катедра на геодезическия факултет на УАСГ например има по над 20 дисциплини, някои от които звучат доста странно и абстрактно, като например ВИРТУАЛНО КАРТОГРАФСКО МОДЕЛИРАНЕ!!!

Работа с картографски модели и геоизображения в тяхната специфика, многообразие, метричност и динамичност. Систематизиране на знания от дисциплини като картография, компютърна графика, приология на възприемането, геоикономика и тяхното обобщаване за постигане на професионално картографско моделиране. Запознаване с тридименционалното (3D) картографско моделиране. Разглеждат се основите на анимационната картография на базата на 3D моделиране. Оформяне на картографски модели от гледна точка на новите компютърни техники и технологии в целия процес на картографското производство. Оформяне у студентите на правилно виждане и технически умения при изготвяне на модели за различни цели и потребители.

Учебни материали

 [Ръководство по Аутоцад МАП 2004](#)

- Неправителствените професионални геодезически организации - заради липсата на реален стремеж за конструктивен диалог с администрацията (ако го има то не се забелязва в еднаква степен у всички), нежелание за единение на колегията за формулиране на важни стратегически цели и задачи пред професионалната ни общност и още много други прояви на разнопосочност в интересите, които се защитават от различните организации;

- Всеки един от нас, геодезистите - заради липсата на честна и откровена гражданска позиция по отношение на качеството на това, което предлагаме на обществото като професионални услуги, което често не струва дори и тези жалки пари, които получаваме.

Нещата в реалния живот са обвързани и считаме, че именно недобрата или липсваща нормативна уредба, все по-осезаемата липса на добре подготвени кадри, както и липсата на адекватен контрол и санкции, са и в основата на недоброто качество на КККР и на нелоялната конкуренция в геодезическия бранш.

III. КАКВО СЕ СЛУЧВА С ЦЕНИТЕ НА ГЕОДЕЗИЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ У НАС?

Като заговорихме за нелоялна конкуренция нека разгледаме някои от фактите, които съпътстват нашата професионална колегия в реалния живот и би трябвало да имат пряко отношение към формирането на стойността и на нашия труд:

1. Цените на пазара на недвижимите имоти непрекъснато растат. Както всички знаем, няма инвестиционен проект без част геодезия и необходимост от съпътстващи дейности в областта на кадастъра - няма нанасяне на сграда и самостоятелни обекти в кадастралната карта без геодезическо заснемане и проект за промяна на кадастралната карта, **НЯМА СДЕЛКА С НЕДВИЖИМ ИМОТ БЕЗ НАС – ГЕОДЕЗИСТИТЕ!**
2. Расте и инфлацията у нас. По данни на Института за пазарна икономика за последните 5 години тя е над 30%;
3. Увеличава се минималната работна заплата – и през последната седмица се прие решение на Министерски съвет за поредното увеличение от 510 на 560лв;
4. Увеличават се и цените на горивата, тока, парното отопление и т.н. Само за година бензинът е поскъпнал с над 17%, а дизелът с 20%, като по този повод започнаха и поредица протести в страната през последния месец;
5. Говори се за увеличение на здравните вноски, за увеличение на максималния осигурителен праг, на данъци и застраховки на автомобили, на недвижими имоти, на какво ли не...

Противно на тенденцията при всички цени в държавата обаче, цените на нашия, геодезическия труд ... падат!!! Всички знаем, че за качествен продукт на минимални цени (а в нашият случай вече и под икономически обосноваваните цени) не може да се говори!!!

Може би за някой това е в реда на нещата, все пак живеем в XXI век и използването на нови технологии води до намаляване на човешкия труд, увеличава производителността, ефективността и качеството и вследствие на това се намаляват цените. Вероятно и това се случва някъде по света, но не и в България! Колкото и нелепо да звучи, че по време на научен симпозиум ще говорим за това, трябва да признаем, че горчивата истина е съвсем друга: **в България (страна-член на Европейския съюз) цената на геодезическия труд пада за сметка на качеството!**

Вярно е, че и нормативната уредба и невъзможността на СГКК да проверяват качеството на предаваната геодезическа и кадастрална продукция поради недостига на служители, позволяват и предразполагат към „шикалкаване“ и дават възможност за двойни стандарти. Вярно е, че администрацията на АГКК налага пределни цени, които не кореспондират с изискванията към изпълнителите, с възлаганите обеми работа и със сроковете за изпълнение. Колкото и да не си го признаваме обаче няма защо да търсим причината другаде - основната вина за постоянно падащите цени на геодезическите дейности е наша, на работещите в бранша! Някои колеги предлагат услугите си на безумно ниски цени, които по никакъв начин не биха могли да се обвържат нито с норма на труд и работна заплата, нито с норма на материали и тяхната себестойност, нито с нормални разходни норми на времеви ресурс.

За да не сме голословни можем да дадем пример с предложените цени на последния търг, който АГКК организира за създаване на КККР. При прогнозна цена 349лв/ха за създаване на КККР се получиха оферти от участниците на цени от 279лв/ха до 170лв/ха или с 17% до 50% под прогнозните!!! Какво ли значи проекта за промяна на КККР да струва 1ст. при наглед ниската прогнозна цена от 33.33лв. за проект или офериранияте цени за проект са 0,03% от прогнозните!?! При каква техническа и икономическа логика е формирана такава цена за проект за изменение на КККР за засегнат имот и то не в офертата на 1, а в офертите на 10 от всички 32-ма участника!?! Как да коментираме и факта, че от подадените 92 оферти от 32-ма участника, 32 оферти (близо 30% или 1/3) не са допуснати до отваряне на ценовите предложения поради некачествено или непълно подготвени документации и то при „олекотената“ процедура с критерии за избор на изпълнител по „най-ниска цена“! При цена от 0.01лв на проект за изменение на КККР какви ли цени да очакваме в следващата процедура за отстраняване на явна фактическа грешка и с какво може да се обоснове очакваната разлика в цените за сходни дейности в различни процедури (не можем да предположим, че и за проекти за отстраняване на ЯФГ ще бъдат предложени цени от 1ст.)?

Същевременно вижте какви цени се предлагат от правоспособните лица по кадастър на собствениците на имоти за проекти за изменение за отстраняване на непълноти и грешки и поддържане на КККР или за геодезически работи в строителството! В тези случаи обаче няма ЗОП и съответно няма „пределни цени“, които да подбиваме, а се води истинска пазарна война!

Колкото и да се опитваме да провокираме администрацията да мисли и действа в посока да се коригират методиките за формиране на пределни цени и за оценка на предложенията на участниците в обществените поръчки цялото това усилие се обезсмисля защото, когато дойде поредната обществена поръчка и независимо от неясните изисквания на нормативната уредба, от убийствено ниските пределни цени и от безсмисления понякога предмет на поръчката, фирмите вместо да се обединят около общите си интереси и да искат промени в цените и документацията, те участват масово и то със срокове и цени **МНОГО ПО-НИСКИ ОТ ПРЕДЕЛНИТЕ!** С такива самоунищожителни действия на колегията ни, проявявани систематично вече десетки години, се лишава от всякакви икономически аргументи и администрацията, дори и да реши да се опита да защитава по-добър бъдещ бюджет за възлагане на геодезически и кадастрални дейности!

ДА, ДРУГО И НЕ МОЖЕ ДА СЕ ОЧАКВА ПРИ ТАЗИ МЪГЛЯВА НОРМАТИВНА УРЕДБА, КОЯТО НЕ ДАВА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА САНКЦИИ НА ПРАВОСПОБНИТЕ ЛИЦА ПРИ ПРЕДАВАНЕ НА НЕКАЧЕСТВЕНА ПРОДУКЦИЯ! В повечето случаи Службите по геодезия, картография и кадастър са склонни на всякакви компромиси или защото не могат физически да упражняват контрол (недостиг на кадри - има служби, в които само началника е инженер), или защото не са заинтересовани да упражняват истински контрол, или защото са разбрали, че даже и да установят пропуски и грешки на изпълнителите това не води до санкции, а само до напразни конфликти.

А може би причината за ниските цени е и това, че някои от процедурите, които АГКК обявява са безсмислени или вече тази работа е свършена. Примери за това са процедурите за отстраняване на явна фактическа грешка и за ГММП. Неясен е резултата от процедурата за отстраняване на ЯФГ, защото в нормативната уредба самото определение за ЯФГ е неясно, а и след констатирането ѝ и изработване на проекта се повтаря отново досегашната процедура на чл.26 от ЗСПЗЗ, която определено не дава резултат и това е доказано за почти 20 години прилагане на ЗСПЗЗ. Процедурите за създаване на ГММП за градовете Велико Търново, Благоевград, Силистра и Шумен се дублират с вече изработени ГММП като част от мрежите за съответните съдебни райони, създадени преди повече от 10 години. Кому и защо е необходимо да се прави това наново, особено при изказваните все по-настойчиво мнения, че ГММП като концепция са отживели своето време при вече широкото разпространение в практиката на ГНСС технологиите?

При така създалата се ситуация нищо чудно у колегията да се появят и такива „нездрави“ мисли:

При тези цени могат да се получат само два резултата. Единия е фалит на фирмата изпълнител, което не е задължително да се случи от първия опит, но втория резултат е неизбежен - ниско качество на крайния продукт, грешка до грешка в КК и КР. Но да си призная честно, това положение започва да ми харесва. Работата нараства от ден на ден и то не за тези пари, а за реалните които се полагат при коректно и качествено свършена работа.

Харесване · Отговор · 2 дни

Четейки "стария" Адам Смит това е чудесно. Клиенти (търсене) много, услуга (предлагане) малко. Това е "класическа" ситуация за обективна предпоставка за вдигане на цените на предлаганите геодезически услуги. 😊

Харесване · Отговор · 12 седмици

А именно това – многото грешки, мародерстването над клиентите, непрофесионалното отношение към работата кара обществото, потребителите и всеки докоснал се до продуктите на нашата работа да настръхват само като чуят думи като кадастър и геодезист.

Засега основната обществена неприязън е насочена към Агенцията, но все повече във фокуса на недоволството попадат и фирмите, и правоспособните лица.

В единия от цитатите от групата „Геодезия“ във Facebook се говори за „реални цени“. Какво ни пречи да оферираме на „реални цени“ освен лакомията и необяснимия, алогичен стремеж към самоунищожение? И не е ли точно за това стремежа към дъмпингови цени – веднъж да взема едни пари, колкото и малко да са те, а втори път да взема и „реалните пари“ от клиента? Само, че е ясно, че това няма как да продължава и обществото да ни търпи, защото по този начин клиента или обществото като цяло плаща няколко пъти за един продукт със съмнително качество – веднъж чрез обществената поръчка за създаване на КККР, после за проекти за коригиране на пропуски и неточности в КККР, да не говорим за нервите и пропуснатите ползи за всеки клиент, да не говорим и за заплатите на администрацията, колкото и малки да са те и т.н.

ЖИВЕЕМ И РАБОТИМ В УНИКАЛНИ ВРЕМЕНА!!!

Вероятно има и много други причини за ниските цени, но нищо не оправдава колегията, която в криворазбрания си стремеж да оцелее всъщност се самоунижава и самоунищожава! ТАКОВА ПОВЕДЕНИЕ В КОЛЕГИЯТА НИ Е ДЕСТРУКТИВНО И НЕАДЕКВАТНО И ЗАСЛУЖАВА САМО ПУБЛИЧНО ПОРИЦАНИЕ!

IV. КАКВО ПРАВИ СПЕЦИАЛИЗИРАНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ПО КАДАСТЪР И ГЕОДЕЗИЯ У НАС ?

Не се изпълняват и грубо се погазват и то от Министерството на регионалното развитие и благоустройството двата основни закона, по които работи АГКК – ЗКИР и Закона за геодезията и картографията. И в двата закона е записано, че *„Министерският съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на правосъдието приема дългосрочна и годишна програма за дейността по създаването на кадастъра и имотния регистър“* (ЗКИР, чл.94, ал.2) и *„Министерският съвет приема дългосрочна програма за развитието на дейностите по геодезията и картографията, кадастъра и имотния регистър по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството“* (ЗГК, §17 от преходните разпоредби). Също така в чл.8, ал.1 на ЗГК пише, че *„Към министъра на регионалното развитие и благоустройството се създава Съвет по геодезия, картография и кадастър, който е съвещателен орган.“*

Програма за 2018 г. за дейностите по кадастър и имотен регистър (макар и не както пише в Закона дейността) има, но предишните програми са за 2015г., 2012г. и 2009г.. Иначе казано от време на време има програма и то за кадастър. Последният дългосрочен документ, по който работеше АГКК беше до 2014 г. и от тогава няма такъв – работим си „на самотек“.

Съветът по геодезия, картография и кадастър никога не е работил пълноценно и такъв не е сформиран от 2015г., макар тогава да не бе формиран по изискванията на ЗГК или по-скоро – измениха закона за да има председател. В началото на тази година г-н Нанков (тогава все още министър) генерира „фалшива новина“ като обеща на професионалните организации съвета да бъде формиран в „спешен порядък“, но ние сме търпеливи и все още чакаме, макар вече да нямаме вяра и голяма надежда.

За последните 10г. в АГКК се смениха 10 човека на директорския пост. Само от 2015 г. насам – ОСЕМ (някои за по ден-два), през настоящата година имаме ново ръководство, заменило назначеното предходната година! Това е броят на официално назначаваните през годините, а междувреме за известни в публичното пространство и рокадите на поне още 4-5 души, които неофициално, задкулисно управляват АГКК. Как при такова „текучество“ в ръководството на АГКК би могло да има програма за дейностите по геодезия и кадастър, а още повече –

дългосрочна??? Явно в Правителството и МРРБ не могат да разберат, че проблема не е само в директора!

Както обикновено за последните години опашките пред приемната на СГКК – гр. София продължават да се вият, гражданите да си чакат със седмици, месеци, а някои и година, въпреки че в службата вече работят 52-ма души и има и седем изнесени работни места, а в три района – Младост, Триадица и Слатина има оправомощени по ЗКИР служители! В останалите служби след преобразуване на КВС в КККР нещата лека-полека започват да придобиват заплашителни размери. Вече има 5 служби с над 1500 изпълнени заявки на месец от **ЕДИН СЛУЖИТЕЛ** – Стара Загора, Монтана, Търговище, Велико Търново и Плевен. Още 5 служби са с между 1000 и 1500! Текуществото на персонала в СГКК се увеличава с всеки изминал месец. Въпреки промяната в устройствения правилник на АГКК и предвиденото увеличение на числеността, то все още не се е случило, защото няма промяна в средствата за работна заплата – иначе казано – щатни бройки има, но няма назначени хора, защото няма пари за достойни заплати! Средната работна заплата в службите по геодезия, картография и кадастър е 966 лв., в Централна администрация 1200 лв. Ако махнем заплатите на изпълнителния директор, на главния секретар, директорите на дирекции и на началниците на служби се получава средна заплата от 920 лв. за службите и 1000 лв. за централна администрация. Това е с около 200 лв. под средната работна заплата за страната по данни на НСИ.

За поредна година приетият в началото на годината график за възлагане на обществени поръчки няма да се спази. За поредна година АГКК не успява да организира и проведе така търговете, че реалните технически дейности да са съобразени с технологичните и метрологични условия за нормалното и качествено им изпълнение. Пример са подписваните договори през месец октомври за създаване на ГММП със срок на изпълнение от два месеца, които ще трябва да се изпълняват през предстоящите неблагоприятни зимни месеци. Дори и при добро желание за коректност от страна на изпълнителите отново ще се стигне до компромиси я с качеството, я със сроковете! И от сега е пределно ясно - за поредна година АГКК ще връща наши пари в централния бюджет от осигурените средства за възлагане на обществени поръчки за геодезически и кадастрални дейности!

ЖИВЕЕМ И РАБОТИМ В УНИКАЛНИ ВРЕМЕНА!!!

V. КАКВО ПРАВИМ НИЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ ПО ГЕОДЕЗИЯ У НАС?

Опитите за консолидация и формиране на общи мнения и предложения от името на геодезическите организации по актуални въпроси от интерес на цялата ни професионална общност все по-често не могат да се оценят като особено резултатни. В това направление все още надделяват по-скоро тесните интереси на всяка една от организациите пред търсенето на общи позиции. Дори се наблюдават тенденции на липса на елементарни колегиални отношения при организирането на събития в колегията – пример е и насрочването на ОС на АГФ в дните на настоящият симпозиум на СГЗБ, след като Съюза вече традиционно за 28-ма поредна година организира симпозиума по едно и също време и датите са известни поне година по-рано!

Особено ярък пример по отношение на наблюдавания разнобой между неправителствените геодезически организации е случилото се с обжалванията на двете процедури за възлагане на ГММП и КККР в началото на тази година, които бяха обявени от тогавашното ръководство на АГКК с критерии за избор на изпълнител „най-ниска цена“. След като при съвместни обсъждания се взеха решения документациите по тези процедури да се обжалват основно заради неприемливия критерии „най-ниска цена“, от АГФ се предприеха

половинчати и непоследователни стъпки, които в крайна сметка завършиха с предварително прекратяване на обжалването по едната процедура и недостатъчно мотивирана жалба по другата процедура. Колегите от КИГ „тактично“ заеха стратегически изчакваща позиция. Появиха се мнения и коментари, че проявите на несъгласие с условията на тържните документации от страна на професионалните организации само пречат на колегията да достигне до работа и заетост, като се генерира и неодобрение към тези, които провокирахме реакциите срещу несправедливите и неадекватни според нас условия в търговете! В крайна сметка и двете процедури продължиха и сега се виждат явните негативни резултати за всички – **ЦЕНОВИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА КККР СГРОМОЛЯСЪХА ПРЕДСТАВИТЕ НИ ЗА НИСКИ СТОЙНОСТИ!** Не се защити общият ни интерес за спиране на тази пагубна тенденция от последните години! Администрацията също не би могла да е доволна от явната заявка за непълно или некачествено изпълнение на дейности, за които се предлагат почти нулеви цени!

За съжаление в негласното, но явно случващото ни се състезание по самоподценяване и водене към затриването на професионализма и на професията ни въобще, участват пряко и фирмите на някои от ръководителите на професионалните организации в бранша! Именно от тях се получават най-често и най-фрапантните ценови предложения в обявяваните обществени поръчки за геодезически и кадастрални услуги. Примерите са много – в предпоследните търгове за КККР от 2017г. се предложиха цени със заявени официално калкулирани загуби, в последната поръчка за КККР 5 от 10-те ценови оферти със стойност 0.01лв за проект за изменение са подадени от петте фирми на един от ръководителите на професионална организация, друг колега е предложил „значително по-добрата цена“ от 0.05лв за проект! Това показва невъзможността или нежеланието на тези ръководители да надмогнат личните си интереси пред общите! Заявените на думи намерения за защита на колективния интерес избледняват пред тези практически противоположни действия на тези представители на ръководствата на геодезическите ни организации! Не можем да подминем тези факти с мотива, че всяка организация отговаря за действията на ръководителите и членовете си, защото **това поведение омерзява и в крайна сметка оказва пагубно влияние върху доверието на цялата ни геодезическа колегия към всички неправителствени организации в бранша!** Това може да има трайни негативни и деструктивни последствия въобще върху отношенията в нашата професионална общност доколкото все още можем да се надяваме, че ще продължим да се държим като такава!

След този случай активността на различните НПО в бранша значително се поляризира. Представители на СГЗБ продължихме активно и конструктивно да участваме в обявените от новото ръководство на АГКК работни групи за промени в законодателството и тържните документи. Прякото ръководство на АГФ по-скоро демонстрира не особена заинтересованост към този процес, като почти не взе участие в предварителните дискусии и в работата на работните групи, макар и техен представител да имаше много важна и полезна роля в работата на групата за тържните документи. Колегите от КИГ търсеха възможности в групата за законодателни промени по-скоро да решат основните според тях проблеми пред организацията, като предлагаха основно текстове в посока придаване на тежест на камарата в процеса на предоставяне на правоспособност по кадастър и геодезия.

VI. АКТУАЛНИ ВЪПРОСИ ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТТА ПО ГЕОДЕЗИЯ И КАДАСТЪР

Именно това е и една от темите, които разединяват мненията в цялата ни колегия - правоспособността, придобивана по ЗКИР, както и евентуалното ѝ приравняване с пълната проектантска правоспособност към КИИП. Провокирани от настъпателните и едностранчиви

действия на представител на ръководството на една от така наречените „казионни“ геодезически организации (създадени по закон), проведехме социологическо допитване под формата на анкета сред геодезическата общност с цел да се оценят обществените нагласи по отношение на няколко важни аспекта по тази тема.

В анкетата са включени следните основни въпроси:

1. Кой трябва да дава правоспособност по кадастър?
2. Задължително ли е обвързването на правоспособността по кадастър с членство в професионална организация?
3. Необходима ли е промяна в режима на правоспособност по кадастър?
4. Необходимо ли е приравняване на правоспособностите по геодезия, картография, кадастър и инвестиционното проектиране?
5. Необходима ли е промяна в нормативната уредба по отношение на правата и задълженията на правоспособните лица по кадастър?

Добавени са следните въпроси, уточняващи профила на включилите се в анкетата:

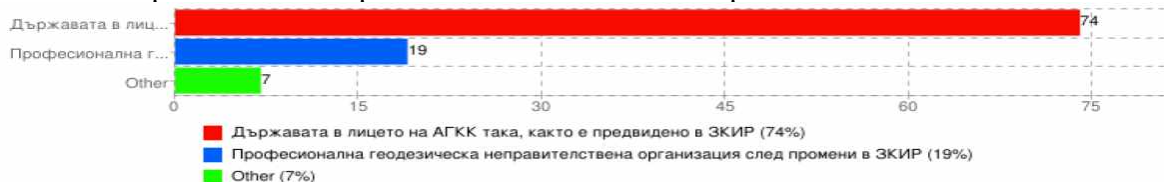
6. Име и фамилия на участника.
7. В коя организация членувате?

За всеки от основните въпроси освен предвидените стандартни отговори е предвидена опция за споделяне на друг отговор със свободен текст. Освен това в анкетата е предоставена възможност за свободно споделяне на мнения и предложения по темата.

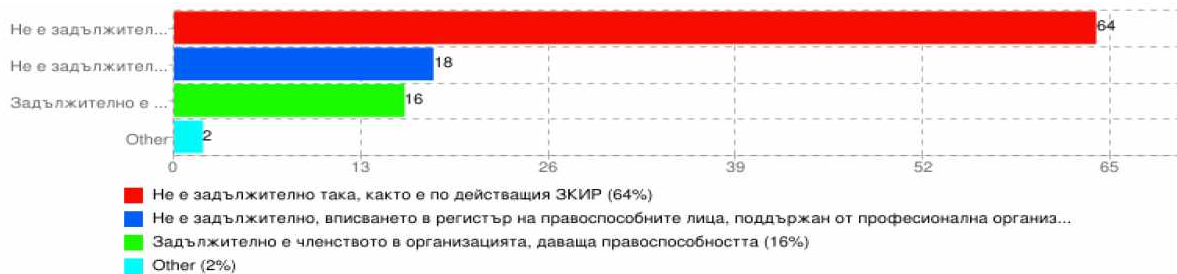
Резултатите от анкетата не могат да претендират за представителност поради сравнително малкия брой участници, решили да отговорят на въпросите, но това не намалява ценността на получените мнения. Това показва, че колегията има необходимостта от споделяне на мнения по актуални въпроси, а качеството и интелигентността на получените свободни мнения и предложения само доказват отговорността и креативността, с която са подхождали значителна част от участниците в анкетата.

Отговорите на основните 5 въпроса от анкетата, получени от всички участници, са следните (представени като процентно съотношение спрямо всички отговори):

1. Кой трябва да дава правоспособност по кадастър?

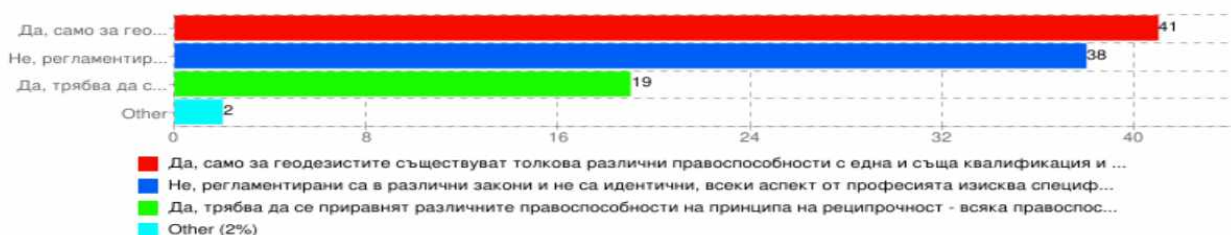
2. Задължително ли е обвързването на правоспособността по кадастър с членство в професионална организация?

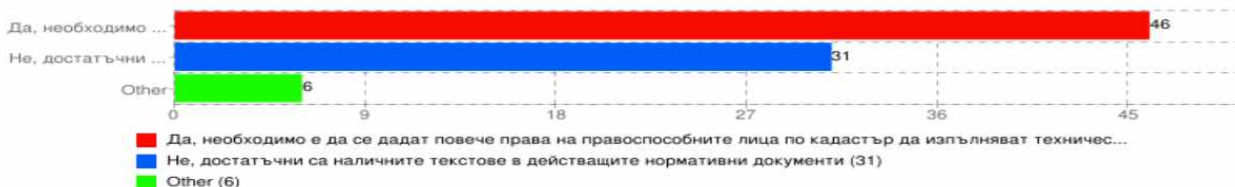
3. Необходима ли е промяна в режима на правоспособност по кадастър?

4. Необходимо ли е приравняване на правоспособностите по геодезия, картография, кадастър и инвестиционното проектиране?

5. Необходима ли е промяна в нормативната уредба по отношение на правата и задълженията на правоспособните лица по кадастър?

Анализирайки резултатите от постъпилите отговори на петте основни въпроса от анкетата се очертават следните обобщения и изводи :

1. Установява се значителен превес на мненията, че **правоспособността по кадастър трябва да продължи да се дава от Държавата в лицето на АГКК – 74% от отговорилите са на това мнение**. Почти аналогичен резултат се получава по отношение на задължителното обвързване на правоспособността по кадастър с членски внос в професионална организация – **64% от отговорилите не смятат, че такова обвързване е задължително**. На второ място по подкрепа за този въпрос с 18% е една нова идея - регистъра на правоспособните лица да се поддържа от професионална организация без да е задължително членството в нея. Няколко колеги (6%) са отговорили противоречиво на тези два въпроса – от една страна са на мнение, че АГКК трябва да продължи да дава правоспособност по кадастър, но от друга са посочили, че членството в организацията, даваща правоспособност трябва да е задължително (няма членство в АГКК)! **С тези отговори болшинството от геодезистите поддържат статуквото по отношение на правоспособността по кадастър така, както е регламентирано в ЗКИР и не показват заинтересованост от промяна в този аспект.**

2. 35% поддържат статуквото и са на мнението, че действащият регистрационен режим е доказал адекватността си през последните 18 години и няма необходимост от промяна. В същото време **повече от половината отговори сочат необходимост от промяна в режима на правоспособност по кадастър – 55% са на мнение, че трябва да се премине към атестационен режим, чрез който да се актуализира периодично правоспособността по определени критерии.** Това е сериозен повод за търсене на промяна в режима на правоспособност, като са получени интересни и разнопосочни свободни мнения по отношение на критериите при атестация, което показва необходимостта от по-задълбочена дискусия по тази тема.

3. Най-поляризираните са мненията, получени в отговорите на въпроса за приравняване на правоспособностите, дадени на геодезистите по различни закони. **41% от мненията са, че е наложително да се приравнят правоспособностите по кадастър, геодезия, картография и проектантската правоспособност в инвестиционното проектиране. Още 19% от мненията са за приравняване на правоспособностите на принципа на реципрочност,** като независимо от органа, даващ правоспособността тя дава право да се практикува всеки аспект от геодезическата професия. **38% от отговорилите са привърженици на статуквото и считат, че правоспособностите не трябва да се приравняват.** Тези разнопосочни мнения показват, че по въпроса все още не е постигнат консенсус и застъпниците на различните тези следва да положат повече усилия за да докажат предимствата пред недостатъците на всеки един от вариантите.

4. По-голяма част от мненията (45%) са за промяна в нормативната уредба по отношение на правата и задълженията на правоспособните лица по кадастър. С 15% по-малко са мненията, че регламентиранията права и задължения в действащата нормативна уредба са достатъчни. Липсата на категоричност и по този въпрос показва, че **сама по себе си идеята за промени в правата и задълженията е подкрепяна, но е необходимо да се предложат по-ясни формулировки,** защо не базирани и на предложенията в свободните мнения в настоящата анкета.

5. Само 7% от участниците в анкетата са твърди традиционалисти – на всички въпроси те са отговорили в защита на съществуващата ситуация. В същото време 29% от участниците са за повече промени, отговаряйки на всеки един от последните 3 въпроса положително. От това сечение на резултатите от анкетата се очертава съществуването на преобладаващо желание за промени, но не във всички аспекти от темата „**правоспособност по кадастър**“.

6. Без да е поставяно изрично като цел на проучването се оформят няколко основни препоръки, дадени като част от свободните мнения от 38% от участниците в анкетата. Най-често срещаните думи в свободните мнения са **КОНТРОЛ, КАЧЕСТВО, ЗНАНИЯ, ОТГОВОРНОСТ,** което показва и в каква посока следва да са усилията за промени в нормативната уредба по отношение на правата и задълженията на правоспособните лица. Тези препоръки изразяват визията и начина на мислене на геодезистите и би следвало да се използват от ръководствата на АГКК и геодезическите организации. Те показват също, че на геодезистите им „пука“ за това какво се случва в бранша и какво трябва да се подобри.

VII. КАКВО ПРЕДСТОИ – ПОВЕЧЕ ВЪПРОСИ ОТКОЛКОТО ОТГОВОРИ!

Редно е да отбележим, че настоящото ръководство на АГКК прояви още с назначаването си добронамереност и желание за сътрудничество с професионалния сектор в лицето на геодезическите неправителствени организации. Проведоха се вече поредица срещи и обсъждания по актуални проблеми. Формирани бяха работни групи за предложения за промени в нормативната уредба, по точно ЗКИР, както и за методика за оценка на предложения в процедурите по обществени поръчки на АГКК. Резултатите от тази съвместна работа вече започват да се виждат – предложени са за обществено обсъждане текстове за ЗИД на ЗКИР, както

и част от предложенията ни по методиката за оценка на техническите оферти са взети предвид в новите търгове. Трябва да посочим, че има още много какво да се желае по повод на това сътрудничество, защото предлаганите текстове не отразяват в цялост и обхват промените, заявени от представителите на СГЗБ, взели активно участие в установения диалог между администрацията и НПО в областта на геодезията.

С известна доза удовлетвореност, трябва да отбележим, че голяма част от събраните мнения от анкетата намериха отражение и в подложените в момента на обществено обсъждане текстове на ЗИД за промени в ЗКИР, касаещи темата за правоспособността. Необходимо е да се каже обаче, че има още много работа да се свърши за постигането на добър и траен краен резултат при подготовката на подзаконовите нормативни актове – трябва детайлно и коректно да се дефинират норми и изисквания в посока както на разширяване на правата на правоспособните лица, но и в посока на увеличаване на техните отговорности и уточняване на санкции при некоректно изпълнение на задълженията им като експерти, изпълняващи обществено значими функции.

Едно от основите предложения за промени в предлагания в момента ЗИД на ЗКИР е даването на допълнителни правомощия на правоспособните лица да подпомагат СГКК при административното обслужване на потребителите на кадастрални услуги. Конкретните предложения, формирани съвместно от представители на геодезическите НПО, се отнасят до текстовете, съгласно които с новата разпоредба на чл. 55а се предвижда, правоспособните лица, да имат право на достъп до информационната система на кадастъра, чрез която да получават следните документи: скици на поземлени имоти, скици на сгради, схеми на самостоятелни обекти в сгради и в съоръжения на техническата инфраструктура и удостоверения за наличие или липса на данни. Документите ще се изработват автоматично, от информационната система на кадастъра. Изработените от системата документи ще бъдат разпечатвани от правоспособните лица и след удостоверяване от тях ще бъдат предоставяни на потребителите на хартиен носител. Документите, предоставяни на потребителите по този ред, ще имат силата на официален документ, издаден от АГКК. Считаме, че с приемането на тези текстове в ЗКИР и разработването на необходимите детайлни указания в подзаконовата нормативна база ще се облекчи значително незавидното положение в СГКК при обслужването на потребители на кадастрална информация. Същевременно ще се съкрати и административния път на потребителите до правоспособните лица в случай, че има необходимост от тяхната професионална намеса така, че ползата ще бъде многопластова за всички в процеса.

Вече се чуват и редица коментари по тези предложения, които трябва да се вземат предвид за да не се стига до обратни ефекти. Един от тях е, че при настоящите нива на заплащане в СГКК ще се получи още по-голям отлив и дефицит на кадри от специализираната администрация, защото колегите от СГКК ще предпочетат да работят като или за правоспособни лица. Груба сметка на един началник на служба показва, че при разликата в цената за издаване на скица на поземлен имот в приемна на СГКК и цената при евентуалното изпълнение на тази услуга от правоспособно лице с електронна заявка (нормативно в Тарифа № 14 електронната услуга е с 30% по евтина), при издаване само на 6 документа на ден без особени усилия експерта би получавал на месец равностойността на заплатата на началник на СГКК. Тогава не остават много аргументи за оставане на сегашните служители или поява на нови желаещи експерти за работа в СГКК, където да поемат всички тежести, отговорности и негативи от общественото недоволство! При такова развитие на нещата няма ли добрите намерения да доведат до усложняване на кадровите проблеми в специализираната администрация на АГКК?

Колеги от практиката в службите по ГКК споделят и опасения, че ако не се осигури адекватен контрол при издаването на документи от КАИС е възможно да се достигне до злоупотреби с услуги с кадастрални данни. Например, ако недобросъвестен собственик реши да заяви в кратко време няколко скици за един и същи имот, издадени от няколко правоспособни лица без това да се отразява по някакъв начин в документооборота, би могъл да реализира успоредно различни сделки с този един имот. В случая наличието на повече оригинални скици не би трябвало да е достатъчно за изповядване на различни сделки, но при липсата на имотен регистър и реалната неспособност на нотариусите да предотвратят дублиращи се сделки изповядвани в различни нотариални кантори, това може да подпомогне негативните последствия от опитите за злоупотреби. Примерът може да изглежда хипотетичен, но налага допълване на информационната система на кадастъра с цел да се избегнат такива неволни (или волни) съучастия на правоспособните лица в неправомерни действия с имоти.

В същото време изглежда отново закъсняваме с промените в нормативната уредба ако се отчита факта, че беше обявено преустановяването на хартиения обмен на документи от 1 ноември 2018г. в българската администрация и преминаване изцяло към електронен документооборот между централни, областни и общински структури. От държавна агенция "Електронно управление" припомниха, че със свое решение от миналия октомври кабинетът задължи централните администрации да разширят цифровите си услуги като регистрират свои профили в Системата за сигурно електронно връчване (е-Връчване). Това според тази държавна агенция означава, че след 30 ноември 2018г. граждани и фирми ще могат да взаимодействат сигурно и изцяло по електронен път с централните администрации и подопечните им структури. Какво се случва в това отношение с АГКК като част от централната администрация, предоставяща услуги на граждани и фирми? Факт е, че повечето документи издавани от АГКК са по повод на производства и процедури, които са предизвикани от други администрации и на прекият потребител на кадастрална информация (собственик) най-често е отредена ролята на пощальон, който разнася разни документи между институциите, включително скици и схеми от кадастралната карта. При това развитие на нещата ще имат ли вече ефект и смисъл предложените текстове за ЗИД на ЗКИР по отношение на разширяващите се правомощия на правоспособните лица да подпомагат СГКК именно при изпълнение на такъв род услуги, които според стратегията за електронно управление и все по-реални действия на изпълнителната власт следва значително да се намалят чрез електронизация на документооборота?!?

А мислите ли, че нещо ще се промени в „пазарните“ отношения в нашата колегия при ценообразуването, ако се даде възможност на правоспособните лица да издават скици, схеми на самостоятелни обекти и удостоверения от КАИС? Кое и как ще се промени: нелоялната конкуренция, стремежа за бързо и лесно печелене на пари или изведнъж ще се увеличи отговорността към клиента/обществото или към общия интерес на колегията?

Всички тези въпроси очакват своите отговори, като отново трябва да се отбележи необходимостта от разработването на редица наредби и инструкции, с които да се довърши започналият процес на промени в нормативните документи така, че да се получат наистина полезни и работещи норми. Надяваме се, че започналото нормализиране в диалога между АГКК и геодезическите НПО ще продължи с по-активни действия в името на устойчивото развитие на бранша. СГЗБ както винаги е готов да участва в тези процеси като коректив и генератор на идеи, предложения и становища.

Като положителен факт бихме искали да съобщим, че ръководствата на КИГ и СГЗБ постигнахме споразумение за съвместно организиране на провеждането на Генерална асамблея

на CLGE, в която европейска организация членуват и двете ни сдружения. Инициативата е подета и защитена от инж. Ангел Янакиев от КИГ и инж. Иван Андреев от СГЗБ при участията им в предходни асамблеи. Събитието ще се проведе на 22-23 март 2019г. в София. На 21 март 2019г. е предвидено като съпътстващо събитие да се организира вече традиционното тържествено честване на Световния ден на геодезиста, в което този път ще вземат участие и ръководителите на CLGE и желаещите делегати на Генералната асамблея в София. През октомври 2018г. на поредната Генерална асамблея на CLGE в Барселона нашите двама представители предложиха кандидатурата на акад. Владимир Христов за патрон на честването на Глобалния ден на геодезиста през 2022г.

По повод на тревожната ситуация и пагубните тенденции с ценообразуването на геодезическия труд считаме, че е крайно време да се предприемат решителни и целенасочени действия. Използваме случая да обявим една нова инициатива на СГЗБ – срочно да организираме национално съвещание за разглеждане на натрупаните проблеми, начертаване на конкретни мерки за преодоляване на последствията от тази негативна ситуация и поемане на ясни отговорности от всички участници в процеса за постигане на устойчиви и законосъобразни условия за развитие на геодезическия бранш. В това национално съвещание очакваме да вземат равноправно и конструктивно участие всички заинтересовани страни, както от АГКК като представител на единствената администрация в нашата професионална област, така и представители на всички неправителствени геодезически организации.

Не на последно място специално бихме искали да благодарим на софийската колегия от секция „Геодезия и приложна геодезия“ на КИИП за финансовата подкрепа за организирането и провеждането на настоящият XXVIII Международен симпозиум.